

Список використаних джерел

1. Гинзбург Л. С. О работе над музыкальным произведением / Л.С. Гинзбург. – М. : Госмузиздат, 1960. – 171 с.
2. Голубовская Н. И. О музыкальном исполнительстве / Н.И. Голубовская. – Л. : Музыка, 1985. – 142 с.
3. Гржибовская Р.Н. Интерпретация музыкального произведения / Р.Н. Гржибовская // Теория и методика обучения игре на фортепиано / под общ. ред. А. Каузовой, А. Николаевой. – М. : Гум. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 368 с.
4. Коган Г. М. Работа пианиста / Г.М. Коган. – М. : Госмузиздат, 1963. – 200 с.
5. Корто А. О фортепианном искусстве / А. Корто. – М. : Музыка, 1965. – 362 с.
6. Любомудрова Н. Методика обучения игре на фортепиано / Н.А. Любомудрова. – М. : Музыка, 1982. – 143 с.
7. Макуренкова Е. П. О педагогике В.В. Листовой / Е.П. Макуренкова. – М. : Музыка, 1991. – 63 с.
8. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры / Г.Г. Нейгауз. – М. : Музыка, 1982. – 300 с.
9. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста / Е.М. Тимакин. – М. : Сов. композитор, 1989. – 143 с.
10. Фейгин М. Э. Индивидуальность ученика и искусство педагога / М.Э. Фейгин. – М. : Музыка, 1975. – 109 с.
11. Хольцвейсиг К. Разные стадии работы над произведением / К. Хольцвейсиг // Ребенок за роялем / ред.-сост. Ян Достал. – М. : Музыка, 1981. – 332 с.
12. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано / Г.М. Цыпин. – М. : Просвещение, 1984. – 174 с.
13. Щапов А. П. Фортепианная педагогика / А.П. Щапов. – М. : Сов. Россия, 1960. – 171 с.

The article deals with the analysis of the features of the starting period of a student's work at a music piece. Three basic stages of mastering a music piece and forming student's skills to monitor different steps of their work are observed.

Key words: analysis, at sight reading, a note text, performance.

УДК 78(477)(092)

Житкевич А.С.*

ЗОЛОТИЙ ГОЛОС КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО

У статті висвітлюється життєвий і творчий шлях відомої концертно-камерної й оперної співачки Павліни Мацюк.

Ключові слова: Кам'янець-Подільський, Любомир Мацюк, провінція Парана, Нью-Йорк, Метрополітен-опера

«Вона вільно володіла російською, німецькою, португальською й англійською мовами, але завжди залишалася українкою від серця, душі й свідомості». Про таку особливість вдачі відомої концертно-камерної співачки П. Мацюк розповіла мені її колишня сусідка та приятелька Марта Григоріїв. А знала вона співачку доволі добре. Тож спробуємо поєднати зібране мною й розказане пані Мартою.

Ія Мацюк народилася 3 березня 1920 року в м. Кам'янці-Подільському в родині Павла та Єлизавети Хомайків. Батько був землеміром. Він мав приємного тембру голос (баритон) і любляв співати українські народні пісні. «А ще, – доповнює пані Марта, – співачка розповідала, що він був особисто знайомий із самим Федором Шаляпіним і довгий час листувався з ним».

* © Житкевич А.С., 2012

У Кам'янці-Подільському Ія навчалася в школі, що розміщувалася в стінах престижної колись Маріїнської дівочої гімназії, де двома десятками літ раніше вчилися відомі зірки оперної сцени Лідія Липковська й Зінаїда Рибчинська.

То був час, коли Кам'янець-Подільський славився високим рівнем музичної культури й освіти. Та іншим стало місто з приходом більшовиків. У роки їхнього дитинства, воно було переповнене військовими, причиною чого був кордон з Румунією, а тому всі навчальні заклади були переведені до інших міст. Останнім із них 1928 року припинив там існувати музичний технікум. На початок 30-х років з мистецьких закладів у місті залишився лише драматичний театр, туди часто навідувалася Ія, а по закінченні школи виступала там переважно в співочих ролях. У 1939-1941 рр. Ія навчалася в Харкові, а до Кам'янця-Подільського повернулася влітку 1941-го, коли місто вже було захоплене німцями.

На початку осені 1941-го Ія познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком Любомиром Мацюком, який прибув до Кам'янця-Подільського в складі похідної групи ОУН, що виконувала просвітницьку місію відродження державницьких ідей українського народу. Ця зустріч вирішила все її подальше життя.

Любомир Мацюк мав музичну освіту. У 1936-39 рр. він навчався в Львівському музичному інституті ім. М.Лисенка, а в Кам'янці-Подільський його скерували для організації хорів і музично-театральних дійств. Він відразу звернув увагу на дівчину з гарним тембром голосу. А коли заспівали дуетом – обоє зрозуміли, що в них неабияка злагожденість голосів.

Та невдовзі гестапо розпочало запеклу боротьбу з галицькими посланцями. Любомирові загрожувала небезпека. Якийсь час Ія й Любомир перебували у Проскуріві, навіть організували там театр, але невдовзі виїхали до Львова. Ію прийняли до музичного інституту імені М. Лисенка до класу Одарки Бандрівської. Одружилися молоді 1943-го. в Унятичах – рідному селі нареченого.

Згодом сім'я Мацюків виїхала до Відня, де Ія продовжила студії вокального співу в консерваторії (клас проф. Цотте) і разом з Любомиром розпочала концертні виступи в Австрії, Німеччині, Чехії, Словаччині, а невдовзі у Франції, співаючи для вояків американської армії та бійців двох куренів Української дивізії у Франції. Бувало, що відразу ж після концерту, українські вояки йшли в атаку з рідною піснею, яка ще свіжо дзвеніла в душі. «Як шкода, – згадувала співачка, – що багатьох наших приятелів ми бачили тоді востаннє».

У 1947 році родина Мацюка разом з іншими українськими родинами опинилися в Бразилії. В інтерв'ю з журналісткою Л. Бурою, що відбулося в Нью-Йорку восени 1957-го, вона сказала: «Бразилія зустріла нас прихильно. Це – молода країна, і її населення любить музику й спів. Ми збагнули це, почувши їхні народні пісні «самба», що лунають усюди. Перші наші кроки в новій країні, полекшили нам земляки. Ми дали концерт у Куритибі, на який були запрошені також голова й диригент місцевого Музичного товариства. Потім ми дістали запрошення цього товариства дати концерт від їх фірми. Ми погодилися, і вже автоматично всі музичні товариства по містах Бразилії влаштовували нам концерти».

За рік родина Мацюків вже вільно володіла португальською мовою. Любомира запросили на посаду вчителя вокального співу до консерваторії Куритиби (понад 300 тисяч жителів), а Ія знайшла роботу на радіо й телебаченні в Сан-Паулу. Налагоджувалися творчі контакти з іншими мистцями та імпресарію для виступів на різних договірних концертах. Їх навіть запросили виступити з українськими піснями на репрезентаційному концерті, присвяченому 300-літтю провінції Парана, на якому був присутній президент країни.

На початку 1957 року подружжя Мацюків запросили до Аргентини, де вони мали великий концертний виступ у Буенос-Айресі, а у перших числах листопада 1957 року вони прибувають до Філадельфії, а вже за два тижні відбувся їхній концерт у «Френклін-аудиторії» - найпрестижнішій залі міста. Наступним був Нью-Йорк. Почувши Ію на одному з концертів у Нью-Йорку, композитор Микола Фоменко в газеті «Свобода» писав: «Вона виявилася співачкою з великою вокальною культурою і гарним тембром голосу». Зазначимо, що вже тоді у її репертуарі були

твори К. Стеценка, С. Людкевича, Я. Степового, М. Лисенка, Д. Січинського, Я. Лопатинського. З народних пісень Ія співала «Якби мені черевички», «Спать мені не хочеться», «Ой стій, вербо» та інші. Вона виконувала арії з опер В.-А. Моцарта, Л. Бетговена, Дж. Пуччіні, С. Гулака-Артемовського та М. Фоменка.

1959 року Ія й Любомир Мацюки оселилися в Чикаго, а невдовзі розпочалося їх довготривале концертне турне містами й містечками Північної Америки та Канади. У різний час їм акомпанували Дарія Каранович, Лев Туркевич, Євгенія Чепельська, Олександр Омельський, приязні рецензії писали музикознавці В. Витвицький, Р. Савицький, Т. Богданська, О. Музиченко. Дует став частим гостем урочистих імпрез, що відбувалися в українських громадах. Цей період був чи не найпродуктивніший у біографії мистців, коли вони досягли високопрофесійного рівня звучання виконуваних творів. Відчувши це, 1966 року вони вирішили поїхати до Бразилії й записати там переважну більшість співаного репертуару на платівку. Ію, як колишню учасницю Муніципального театру вмовили взяти участь у постановці опер «Мадам Баттерфляй», «Богема», «Тоска» Дж. Пуччіні та «Невільник» Гварані в містах Сант-Паулу та Мінас-Жерайс.

1971 року на концерті до 100-річчя уродин Лесі Українки в Клівленді Ія успішно виконала декілька романсів на слова поетеси й навіть взяла участь у постановці опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського. Але були ще й «Дні української громади в Чикаго», яке відзначали 19, 20 та 21 травня. Про цю подію в журналі «Екран» за березень-червень 1978 року сповіщалося: «О годині 3-тій по полудні в концертній залі театру «Аудиторіум» відбувся величавий і небуденний концерт. У ньому взяли участь Павло Плішка – бас Метрополітен-опери в Нью-Йорку й відома співачка Ія Мацюк-Грицай та маестро Арен Бояжі – акомпаніатор із Нью-Йорку». У травні 1979 року здійснила гастрольну поїздку до Австралії, де взяла участь у Шевченківських концертах та деяких оперних виставах. Її виступи відбулися в Сідней, Аделаїді, Мельбурні й Канбері.

Концертні виступи призвели до нервової хвороби Любомира та розпаду сім'ї. 1980 року він повернувся до Європи, де підлікувавшись, ще деякий час працював у Варшавській консерваторії. Любомир Мацюк помер 17 лютого 1991 року в м. Лодзі.

Ія вийшла заміж удруге. Її чоловіком став відомий в українській громаді Нью-Йорку інженер Тарас Грицай. Співачка залишила Чикаго та переїхала до чоловіка. А коли він помер, купила невеликий будинок у містечку Веніс на Флориді. Саме тут і познайомила з нею пані Марта: «Ія була особистістю цікавою й розсудливою. Вона глибоко переймалася долею Батьківщини. Українською мовою володіла бездоганно, ніколи не вживаючи ніяких суржиків. Стіни її хати прикрашало багато картин відомих і маловідомих українських малярів. Поговорити любила, однак ніколи не вступала ні в які суперечки, особливо на релігійні теми. Водити авто так і не навчилася, а це деякою мірою ускладнювало її життя. Бувало, ми з чоловіком по два-три рази на тиждень допомагали їй у закупівлі продуктів чи за інших потреб. За минулим не шкодувала, лише часто повторювала, що невдячна це справа – служіння мистецтву, бо якби не Тарас, то так би була й донині матеріально незабезпеченою. Із чоловіковою донькою Тетяною вона підтримувала добрі стосунки, але близькими вони так і не стали».

Померла співачка 29 вересня 2008 року. Похована на знаменитому Українському цвинтарі Св. Андрія Первозваного в Бавнд-Бруку.

Список використаних джерел

1. Приходько В. Під сонцем Поділля. Спогади // В. Приходько. - ч. I. - Вид. 4 - е. - Нью-Йорк. - Мюнхен, 1967. - 300 с.

In the article the vital and creative way of the known concerto-chamber and opera singer Ii is illuminated Pavlo Masyuk.

Key words: Kam'ianets'-Podil's'kyi, Lubomyr Masyuk, province Parana, New York, Passage-opera.